

РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ»
У МЕЖАХ МУЛЬТИМОДАЛЬНОГО ПІДХОДУANALYSIS OF METHODS AND TECHNIQUES FOR TEACHING A FOREIGN
LANGUAGE TO STUDENTS OF SPECIALTY 014 «PHYSICAL CULTURE
AND SPORTS» WITHIN THE FRAMEWORK OF A MULTIMODAL APPROACH

У статті здійснено огляд та аналіз методів та прийомів викладання іноземної мови студентам спеціальності 014 «Фізична культура і спорт» з метою подальшого визначення теоретико-методологічних засад мультимодального підходу. Стисло окреслено принципи застосування мультимодальних технологій у навчанні іноземних мов, зокрема для майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту, з огляду на комунікативні аспекти освітнього процесу. Визначено, що мультимодальний підхід є ефективним для інтеграції різних каналів сприйняття (зоровий, слуховий, тактильний) у процес навчання, що дає змогу студентам глибше засвоювати іноземну мову через використання аутентичних текстів, відео, аудіо та інтерактивних матеріалів. Завдяки цьому підходу, освітній процес стає більш динамічним і адаптованим до потреб студентів, що спеціалізуються на фізичній культурі та спорті.

У процесі дослідження також визначено, що для застосування мультимодального підходу в навчанні іноземних мов студентів спеціальності «Фізична культура і спорт» необхідно інтегрувати різноманітні методи та прийоми навчання, такі як: підбір професійно-орієнтованих текстів, відеоматеріалів, інтерактивних вправ, що відображають теми, пов'язані з фізичною культурою та спортом; використання аудіо- та відеозаписів для розвитку аудитивних навичок і вдосконалення вимови; застосування практичних вправ з іноземної мови, що дають змогу поєднати отримані теоретичні знання з фізичними вправами та спортивними термінами. Ці елементи взаємодіють і доповнюють один одного, створюючи стійкий інтерес до навчального матеріалу та сприяючи розвитку когнітивних і комунікативних навичок.

Встановлено, що мультимодальний підхід дозволяє формувати іншомовні компетенції студентів через використання різних форматів навчальних матеріалів, що забезпечують високу ефективність навчального процесу та підвищення мотивації до вивчення іноземної мови. Такий підхід не лише сприяє успішному засвоєнню мовних знань, але й забезпечує гармонійний розвиток практичних навичок, які є необхідними для фахівців у сфері фізичної культури та спорту.

Ключові слова: мультимодальний підхід, іноземні мови, фізична культура і спорт,

професійно-орієнтовані тексти, інтерактивні вправи, формування іншомовних компетенцій.

The article reviews and analyzes the methods and techniques of teaching foreign languages to students of the specialization 014 «Physical Culture and Sports» to further identify the theoretical and methodological foundations of the multimodal approach. The principles of applying multimodal technologies in foreign language teaching, particularly for future professionals in the field of physical culture and sports, are briefly outlined, considering the communicative aspects of the educational process. It has been established that the multimodal approach is effective in integrating different channels of perception (visual, auditory, tactile) into the learning process, enabling students to gain a deeper understanding of foreign languages through the use of authentic texts, videos, audio materials, and interactive resources. This approach makes the educational process more dynamic and adaptable to the needs of students specializing in physical culture and sports.

The study also identifies that applying the multimodal approach to teaching foreign languages to students of «Physical Culture and Sports» requires integrating various teaching methods and techniques, such as selecting professionally oriented texts, video materials, and interactive exercises reflecting topics related to physical culture and sports; utilizing audio and video recordings to develop listening skills and improve pronunciation; implementing practical language exercises that combine theoretical knowledge with physical exercises and sports terminology. These elements interact and complement each other, fostering a sustained interest in the learning material and promoting the development of cognitive and communicative skills.

It has been determined that the multimodal approach facilitates the formation of students' foreign language competencies by utilizing various formats of learning materials, ensuring high effectiveness in the educational process, and enhancing motivation to learn foreign languages. This approach not only supports the successful acquisition of language knowledge but also ensures the harmonious development of practical skills essential for professionals in the field of physical culture and sports.

Key words: multimodal approach, foreign languages, physical culture and sports, professionally oriented texts, interactive exercises, foreign language competence development.

УДК 378:371.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/80.2.9>

Ірхіна Ю.В.,

канд. пед. наук,

доцент кафедри германських і східних мов та методики їх навчання
Державного закладу

«Південноукраїнський національний
університет імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Дослідження методів та прийомів викладання іноземної мови студентам спеціальності 014 «Фізична культура і спорт» є невідкладним та важливим завданням аспекту мовної освіти у галузі фізичної культури, оскільки вимоги до сучасних фахівці підвищуються, а володіння іноземною мовою вже є не опціональною, а обов'язковою навичкою у спортивній сфері. Інтеграція іноземної мови та фахових дисциплін у навчанні майбутніх фахівців спортивної галузі диктує необхідність розробки сучасних механізмів реалізації мультимодального підходу в освіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Завдання освіти в сучасному просторі безумовно вимагають пошуку нових освітніх структур, що передбачають мультимодальність існуючих та новостворених педагогічних методів. Водночас, підготовка сучасних фахівців у галузі фізичної культури та спорту потребує взаємодії освітніх компонентів фахової направленості з загально-гуманітарними компонентами, особливо, з іноземною мовою. Таким чином виникає необхідність у розробці нової методології, яка дозволить результативно поєднувати інформаційні можливості для досягнення ефекту становлення особистості майбутніх фахівців у галузі фізичної культури і спорту. Реалізація цієї концепції, вочевидь, має спиратися на розроблені методи і підходи, орієнтовані на пізнавальну, освітню та інтелектуальну діяльність здобувачів вищої освіти. Зазначимо, що для галузі фізичної культури і спорту необхідно також враховувати гуманізацію вищої освіти з метою підготовки фахівця найвищої категорії, розвиненого в усіх напрямках. Як запевняють останнім часом українські та європейські дослідники, «освітні процеси, побудовані на інноваційних підходах, сприяють розвитку інноваційних здібностей і адаптаційних можливостей учасників освітнього процесу» [4, с. 13]. Це означає, що інтеграція методів і технологій в освіті, як інноваційний підхід, може значно підвищити рівень знань і навичок, отриманих здобувачами вищої освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Ще одним з ключових напрямів розвитку суспільства є також вирішення освітніх викликів останніх часів, які виявляють проблему протистояння особистості і середовища, в якому ця особистість знаходиться. І знов таки, практичним рішенням у такому протистоянні виявляється створення мультимодального підходу, який забезпечує гармонійну всебічну взаємодію між людиною та її середовищем, зокрема освітнім. Щодо ролі мультимодальності у підвищенні вищевказаної взаємодії, М. А. Коваленко підкреслює, що «мультимодального ефекту в освітніх установах можна досягти лише за умови інтеграції

інноваційних та традиційних підходів у навчанні» [1, с. 47]. Саме цілісний підхід, заснований на принципах мультимодальності, здатен вирішити конфлікт між традиційними та інноваційними методами освіти, завдяки докорінному переформатуванню методів, побудованих на однакових моделях мислення, що обмежують потенціал навчання. Важливим аспектом такого підходу є здатність адаптуватися до швидко змінюваних вимог сучасного ринку праці та потреб здобувачів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Таким чином, здається необхідним переглянути сучасні освітні завдання та проблеми крізь призму мультимодального міждисциплінарного підходу, оскільки такі завдання здаються складними, нелінійними і вимагають створення нової стратегії освіти. **Метою** статті є огляд мультимодальних методів та підходів, що можуть бути покладені в основу організації курсу іноземної мови для студентів спеціальності 014 «Фізична культура і спорт».

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо детальніше концепцію мультимодальності, яка набуває дедалі більшого значення в освітньому середовищі, особливо в контексті викладання іноземних мов. Вона базується на принципі, що інформація передається та сприймається через різні канали, такі як зоровий, слуховий, тактильний та інші, що створює багатогранний досвід навчання. Гюнтер Кресс визначає мультимодальність як процес комунікації, що включає поєднання різних семіотичних ресурсів або модусів, таких як письмо, усне мовлення, жести та візуальні образи.

Науковці також підкреслюють, що мультимодальність передбачає інтеграцію кількох видів комунікації для досягнення кращого результату. Це не просто використання тексту або звуку, а комбінування різних форматів матеріалів: відео, зображень, графіків, аудіо тощо. Наприклад, у роботах деяких дослідників зазначається, що мультимодальність створює умови для глибшого засвоєння інформації завдяки активації різних когнітивних процесів. Це дає можливість залучати студентів до активного навчального процесу, стимулюючи їх мислення та сприяючи формуванню міждисциплінарних зв'язків.

У сучасному освітньому просторі мультимодальність використовується як інструмент для персоналізації навчання. Завдяки мультимодальному підходу можна створити умови, які враховують ці індивідуальні особливості. Наприклад, використання аутентичних відеоматеріалів під час вивчення іноземної мови дозволяє студентам не лише чути правильну вимову, а й спостерігати за невербальними аспектами комунікації.

Дослідники наголошують, що мультимодальність є також ефективним засобом для підвищення мотивації студентів. Коли навчальні матеріали

стають різноманітними та цікавими, вони викликають у студентів більше зацікавлення до теми, яку вони вивчають. Наприклад, інтеграція інтерактивних елементів, таких як інтерактивні вправи або цифрові симуляції, робить навчання більш захопливим та динамічним.

Окрім того, мультимодальність сприяє розвитку критичного мислення. Використання різних джерел інформації змушує студентів аналізувати, порівнювати та комбінувати власноруч отримані дані. Наприклад, під час виконання завдання, яке вимагає аналізу тексту, відео та аудіо, студенти мають змогу формувати комплексне уявлення про тему, що вивчається. Це особливо важливо в контексті підготовки фахівців із фізичної культури та спорту, де мультимодальність допомагає інтегрувати отримані на заняттях теоретичні знання з практичними навичками використання іноземної мови.

Важливим аспектом мультимодальності є її здатність адаптуватися до швидкозмінного інформаційного середовища. Сучасні технології дозволяють викладачам створювати навчальні матеріали, які відповідають запитам студентів. Наприклад, використання мобільних додатків для вивчення іноземних мов забезпечує доступ до мультимодальних ресурсів у будь-який час і будь-якому місці. Це не лише спрощує навчальний процес, а й робить його більш ефективним.

У контексті викладання іноземних мов мультимодальність також забезпечує студентів можливістю занурення в мовне середовище. Наприклад, перегляд фільмів або серіалів мовою, що вивчається, дозволяє студентам не лише ознайомитися з граматичними структурами, але й зануритися в культурний контекст. Також мультимодальні завдання, такі як створення презентацій, участь у відеоконференціях або запис власних аудіоматеріалів, сприяють розвитку комунікативних навичок і впевненості у використанні іноземної мови.

Мультимодальність також є важливою складовою інклюзивного навчання. Вона дозволяє адаптувати матеріали для студентів із різними освітніми потребами. Наприклад, для студентів із порушеннями слуху можна використовувати візуальні матеріали, а для студентів із порушеннями зору – аудіоматеріали. Таким чином, мультимодальність сприяє створенню рівних можливостей для всіх учасників навчального процесу.

Ще одним важливим аспектом мультимодальності є її вплив на формування міжкультурної компетенції. Вивчення іноземної мови через різні модальності дозволяє студентам ознайомлюватися з культурними особливостями інших країн. Наприклад, аналіз відеоматеріалів, які демонструють традиції та звичаї інших народів, сприяє формуванню поваги до культурного розмаїття. Щодо сфери фізичної культури та спорту, безумовно,

вивчення спортивних подій засобами іноземної мови, участь у міжнародних змаганнях, відвідування спортивних заходів та спілкування з колегами значно розширює можливості майбутніх фахівців і робить їх конкурентоспроможними та вмотивованими.

Окрім цього, мультимодальність дозволяє викладачам урізноманітнити методи оцінювання знань студентів. Наприклад, як вже було зазначено вище, замість традиційних письмових тестів можна використовувати завдання, які вимагають створення відео, презентацій або інших мультимодальних продуктів. Це дозволяє більш об'єктивно оцінити знання та навички студентів, адже вони мають можливість продемонструвати свої досягнення у різних форматах.

Мультимодальність вочевидь сприяє покращенню комунікаційного процесу та розвитку навичок взаємодії з різними культурними контекстами. Відомо, що вивчення іноземних мов у такому форматі дозволяє не лише отримати мовні навички, але й глибше зрозуміти культуру народу, що використовує цю мову. Це відповідає принципам синергетичного підходу, що означають взаємодію елементів системи, які разом створюють ефект, що перевищує суму їх окремих результатів. Так само й мультимодальне навчання виводить навчальний процес на новий рівень, де інтеграція різних каналів сприйняття дає синергетичний ефект.

В українських дослідженнях мультимодальності важливу роль відіграють роботи Н. І. Кудряшової та Л. М. Новікової, які аналізують використання мультимодальних засобів для покращення мовної практики в освіті. Вони стверджують, що включення мультимедійних елементів у навчальний процес допомагає не лише вивчати мову, а й сприяє розвитку когнітивних і соціальних навичок, оскільки учні взаємодіють з різними видами інформації, що стимулює їх активність і творчий підхід.

У роботах європейських вчених, зокрема В. F. Maskey та С. Jewitt, розглядаються переваги мультимодальності в контексті навчання іноземним мовам, де важливу роль відіграють інтерактивні технології. Так, Maskey досліджує, як мультимодальні стратегії можуть бути застосовані для поліпшення вивчення мов у класі, а Jewitt акцентує увагу на важливості взаємодії між мовними, візуальними та аудіоелементами у навчальному процесі, що дозволяє створювати багатопланове уявлення про матеріал.

Додатково до цього, мультимодальність може бути застосована як метод вивчення культурних аспектів мови, що дозволяє студентам не тільки вивчати граматику чи лексику, а й занурюватися в культурне середовище носіїв мови. Наприклад, використання відео з реальними ситуаціями з життя носіїв мови дозволяє учням краще

розуміти культурні контексти та адаптуватися до реальних умов комунікації. Це сприяє не лише поліпшенню мовних навичок, але й розвитку міжкультурної компетенції, що є важливим аспектом у глобалізованому світі.

Загалом, синергетичний ефект, який виникає при використанні мультимодальних підходів у навчанні іноземних мов, дозволяє значно підвищити ефективність освітнього процесу, оскільки це об'єднує різноманітні методики та інструменти для досягнення більш глибоких результатів у мовному навчанні. Мультимодальність дозволяє учням не лише вивчати мову, але й глибше розуміти культуру та поведінкові особливості носіїв цієї мови.

За думкою В. М. Лук'яненка, синергетичний підхід в освіті спрямований на досягнення цілісності освітнього процесу, де взаємодія між окремими його елементами сприяє максимальному розкриттю потенціалу учнів. Цей підхід можна також розглядати з ракурсу мультимодальності, яка передбачає інтеграцію різних типів інформації та сенсорних каналів (зорового, слухового, тактильного) для досягнення кращих результатів у навчанні. Така інтеграція дозволяє максимізувати вплив усіх елементів освітнього процесу, що є важливим для розвитку студентів, зокрема в курсі іноземної мови для студентів спеціальності 014 «Фізична культура і спорт».

Мультимодальність в навчанні іноземним мовам сприяє більш глибокому розумінню матеріалу, де використовуються різні канали комунікації – текст, аудіо, відео та інші медіа. Вона дозволяє забезпечити більшу залученість студентів, зберігаючи їх увагу та мотивацію на всіх етапах навчання. Це дозволяє створювати багатопланові концепції навчання, де інформація подається через різні форми, що сприяє краще запам'ятовуванню та усвідомленню.

Взаємодія іноземної мови з фаховими дисциплінами спеціальності «Фізична культура і спорт» може бути обґрунтована через застосування мультимодальних методів навчання, що залучають різні форми пізнавальної активності. В рамках цього підходу, зокрема, використовуються ті самі механізми мотивації пізнавальної активності, які застосовуються в фахових дисциплінах. Завдяки мультимодальним технологіям можна застосувати інтерактивні методи навчання, що розвивають критичне мислення і здатність до самостійної роботи студентів.

Форми, в яких розвивається пізнавальна активність, можуть відображати дві важливі складові навчального процесу. З одного боку, це теоретичне знання, що включає вивчення основних теоретичних положень, які є необхідними для глибшого розуміння матеріалу; з іншого – це активна діяльність, яка передбачає перетворення

отриманих знань у реальні практичні навички, зокрема через мультимодальні вправи, що допомагають студентам засвоювати інформацію через кілька каналів одночасно. Мультимодальність таким чином є не тільки технічним, але й концептуальним інструментом, що сприяє цілісному підходу до навчання. Ці дві величини – знання і діяльність – відіграють центральну роль у практико-орієнтованому підході як системі принципів, що визначають загальну стратегію життєдіяльності. Вони також демонструють, як ці знання можуть бути трансформовані в практичні навички через мультимодальне навчання, що підвищує ефективність і адаптивність навчального процесу. Це дозволяє забезпечити глибше розуміння та краще засвоєння мови, а також розвиває навички, необхідні для професійної діяльності в галузі фізичної культури та спорту.

Висновки. Загалом, синергійний підхід, доповнений мультимодальними методами, забезпечує не тільки стабільність і якість навчання, але й сприяє інноваційному розвитку освітнього процесу. Це дозволяє майбутнім фахівцям у галузі фізичної культури і спорту бути краще підготовленими до викликів сучасного світу. У підсумку, мультимодальність – це багатогранний підхід до навчання, який враховує різноманітні потреби студентів і створює умови для їхнього всебічного розвитку. Вона сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу, розвитку критичного мислення, формуванню комунікативних і міжкультурних навичок. Завдяки інтеграції різних модальностей у навчання іноземних мов, мультимодальність допомагає студентам глибше засвоювати матеріал і адаптувати отримані знання до практичного застосування. Таким чином, цей підхід є незамінним у сучасному освітньому середовищі, де швидкість змін і потреба в інноваціях є визначальними факторами успіху.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Коваленко М. А. Мультимодальність у сучасній освіті: інтеграція традиційних та інноваційних підходів Педагогічний дискурс. 2017. № 22. С. 45–51.
2. Кресс Г. Мультимодальність художнього тексту. Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія. 2016. Т. 21, вип. 2(2). С. 66–70.
3. Кудряшова, Н. І., Новікова, Л. М. Мультимодальність у навчанні іноземним мовам: методичні аспекти. Київ: Вища школа. 101с.
4. Сухомлинська О. В. Освітні інновації: теоретико-методологічні аспекти. Педагогіка і психологія. 2018. № 3. С. 12–18.
5. Mackey, B. F. Multimodal Approaches to Foreign Language Learning. Language Learning Journal, 35(3). P. 249-267.
6. Jewitt, C. Multimodality and Literacy in School Classrooms. Reading Research Quarterly, 43(2). P. 209-218.